

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**

Юридичний факультет
Кафедра міжнародного права та порівняльного правознавства

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

**Проректор з науково-педагогічної роботи
та розвитку**

С.М. Кваша

2021 р

РОЗГЛЯНУТО І СХВАЛЕНО
на засіданні Вченої ради юридичного
факультету

Протокол № 11 від «25» 2021 р.

Декан факультету **ЮРИДИЧНИЙ
ФАКУЛЬТЕТ** О.С. Яра

на засіданні кафедри міжнародного права та
порівняльного правознавства

Протокол № 10 від «19» 2021 р.

Завідувач кафедри

В.В. Ладиченко

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
СУЧАСНА КОМПАРАТИВІСТИКА**

рівень вищої освіти – третій освітньо-науковий

спеціальність – 081 «Право»

Розробник: д.ю.н., професор Ладиченко В.В.

Київ 2021

1. Опис навчальної дисципліни

СУЧАСНА КОМПАРАТИВІСТИКА

(назва)

Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь		
Галузь знань	08 «Право»	
Освітньо-науковий рівень	третій	
Освітній ступінь	доктор філософії з права	
Спеціальність	081 «Право»	
Освітньо-наукова програма	Право	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	обов'язкова	
Загальна кількість годин	90	
Кількість кредитів ECTS	3	
Кількість змістових модулів	Не передбачено	
Курсовий проект (робота)	Не передбачено	
Форма контролю	залік	
Показник навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	денна форма навчання	заочна форма навчання
Рік підготовки (курс)	1	1
Семестр	1	1
Лекційні заняття	10	10
Практичні, семінарські заняття	20	20
Лабораторні заняття		
Самостійна робота	60	60
Індивідуальні завдання		
Кількість тижневих аудиторних годин для денної форми навчання	3	3

в галузі права

ХАРАКТЕРИСТИКА КОМПАРАТИВІСТИКИ

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою дисципліни «Сучасна компаративістика» є дослідження здобувачами третього рівня вищої освіти за спеціальністю 081 Право загально-правових тенденцій розвитку, змісту та методології порівняльного правознавства, основних правових сімей та систем, окремих галузей права: конституційного, цивільного, адміністративного, фінансового, кримінального, міжнародного тощо.

Основними завданнями дисципліни є забезпечення отримання знань щодо:

- суті правових систем, їх місця і ролі в системі світового правового простору;
- закономірностей розвитку правових інститутів і відносин;
- розвитку правових взаємозв'язків і розширення міжнародних, економічних, політичних, культурних та інших зв'язків між державами;
- генези правових систем нових незалежних держав;
- змісту правової мапи світу та її основних правових сімей;
- критеріїв класифікації правових систем;
- змісту та структури праворозуміння та джерел англо-саксонської правової сім'ї;
- поняття, формування і поширення романо-германської правової сім'ї;
- джерел та типу праворозуміння правової системи Скандинавських країн;
- праворозуміння та правотворення правової системи країн Латинської Америки;
- джерел та праворозуміння правової системи Японії;
- джерел та змісту праворозуміння мусульманської правової сім'ї;
- особливостей правової сім'ї індуського права;
- змісту російської правової системи.

Умінь щодо:

- практичного виконання порівняльного правового дослідження;
- роботи з джерелами інформації щодо різних правових систем сучасності;
- використання спеціальних знань методології порівняльного правознавства в роботі правника;
- використання правових засобів галузевих досліджень з метою формування проектів відповідних нормативних актів в Україні.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів вищої освіти мають бути сформовані такі *компетентності*:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати комплексні проблеми в сфері професійної діяльності, у тому числі дослідницько-інноваційної, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних знань в галузі права.

Загальні компетентності:

здатність ініціювати та виконувати (індивідуально або в науковій групі) наукові дослідження, що приводять до отримання нових знань у сфері правничої науки;

здатність працювати в міжнародному контексті, вміння аналізувати міжнародне законодавство та адаптувати його в вітчизняне.

Фахові компетентності:

здатність знаходити, контекстуалізувати та інтерпретувати значну кількість теоретичного та нормативного матеріалу;

здатність використовувати практичний досвід країн ЄС у вирішенні теоретичних та практичних проблем галузевих юридичних наук;

Спеціальні компетентності:

знання та розуміння предметної області дослідження;

здатність до критичного аналізу, оцінки та синтезу нових та комплексних ідей в межах предметної області дослідження;

Програмні результати навчання:

застосувати ідеї та концепції сучасної теорії права і держави, основних інститутів галузевих юридичних наук для розв'язання завдань наукового дослідження;

інтегрувати положення теорії держави і права, галузевих юридичних наук з метою отримання нових науково-обґрунтованих результатів.

вміти здійснювати пошук, обробку, інтерпретацію інформації з різних джерел для продукування власних наукових ідей та практично-орієнтованих інноваційних пропозицій у сфері права;

аргументувати власну точку зору із урахуванням доктринальних положень.

3. Програма навчальної дисципліни

Тема 1. Теорія та історія сучасної компаративістики. Методологія, методика і об'єкти порівняльно-правових досліджень

Компаративістика як метод, наука та навчальна дисципліна. Виникнення компаративних досліджень. Об'єкт, предмет, метод і структура компаративного дослідження. Функції компаративного дослідження. Місце компаративного дослідження в системі юридичних наук. Значення компаративного дослідження. Види порівняльних досліджень у сучасному праві.

Тема 2 Компаративні дослідження правових систем різних країн

Правова система як основа пізнання правової дійсності. Інтеграційне значення поняття правової системи та його ознаки. Правові засоби як складова правової системи. Співвідношення правової системи з соціальною системою.

Поняття та риси правової системи. Структура правової системи: доктринальні підходи. Інституційна, нормативна, ідеологічна, функціональна та комунікативна складові як основні елементи правової системи. Співвідношення понять «правова система» і «право». Інтегральна функція правової системи. Правова система і правова реальність. Антропологічна природа правової реальності. Загальна характеристика правової карти світу. Поняття «правова сім'я». Класифікація та типологія правових систем. Мішані правові системи. Європейське право. Правова система України серед правових систем сучасності.

Тема 3 Компаративні дослідження сучасних правових сімей.

Особливості романо-германської правової сім'ї. Основні етапи розвитку романо-германської правової сім'ї. Роль науки (університетів) у розвитку романо-германського права. Зв'язок романо-германської правової сім'ї з римським правом. Вплив канонічного права на формування романо-германського права.

Особливості англо-американської правової сім'ї. Основні етапи розвитку англійської правової системи. Виникнення та реформування загального права. Загальне право: поняття та особливості. Право справедливості та його співвідношення із загальним правом.

Загальна характеристика правових систем релігійного типу. Мусульманське (ісламське) право, його характерні риси. Індуське право, його характерні риси. Іудейське (єврейське) право, його характерні риси. Канонічне право, його характерні риси.

Правові системи країн Далекого Сходу. Формування правової системи Китаю. Правова система КНР, її джерела. Формування правової системи Японії. Сучасна правова система Японії, її джерела. Правові системи держав Африки.

Тема 4. Компаративні дослідження міжнародного права і внутрішнього права країн світу

Поняття міжнародного права: доктринальні підходи до визначення. Система і структура міжнародного права. Система міжнародного права: галузь, інститут, норма. Система науки міжнародного права. Поняття та особливості міжнародної правосуб'єктності у міжнародному публічному праві.

Поняття і сутність джерел міжнародного публічного права. Форми правотворчої діяльності в міжнародному праві. Вплив національного законодавства і рішень національних судових установ на формування міжнародно-правових норм. Кодифікація і прогресивний розвиток міжнародного права.

Доктринальні концепції про співвідношення міжнародного і внутрішньодержавного права.

Тема 5. Компаративні дослідження в галузевих та прикладних юридичних науках та впровадження результатів компаративних досліджень у правову систему України

Поняття національної правової системи: доктринальні підходи.

Критерії класифікації та типологізації національних правових систем. Взаємозв'язки правової системи з економічною системою. Правова система та політична система. Тенденції розвитку національних правових систем сучасності. Механізм правового впливу на правові системи. Тенденції зближення сучасних національних правових систем.

Місце правової системи України серед інших національних правових систем.

Структура навчальної дисципліни повного терміну денної (заочної) форми навчання

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	л а б	інд	с.р.		л	п	л а б	інд	с.р.
Тема 1. Теорія та історія сучасної компаративістики. Методологія, методика і об'єкти порівняльно-правових досліджень	18	2	4			12	18	2	4			12
Тема 2 Компаративні дослідження правових систем різних країн	18	2	4			12	18	2	4			12

Тема 3 Компаративні дослідження сучасних правових сімей.	18	4	4			12	18	4	4			12
Тема 4. Компаративні дослідження міжнародного права і внутрішнього права країн світу	18	2	4			12	18	2	4			12
Тема 5. Компаративні дослідження в галузевих та прикладних юридичних науках та впровадження результатів компаративних досліджень у правову систему України	18	2	4			12	18	2	4			12
Усього годин	90	10	20			60	90	10	20			60

4. Теми практичних занять

№ п/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Теорія, історія та методологія компаративних досліджень	4
2.	Компаративні дослідження правових систем різних країн	4
3.	Компаративні дослідження сучасних правових сімей.	4
4.	Компаративні дослідження міжнародного права і внутрішнього права країн світу	4
5.	Компаративні дослідження в галузевих та прикладних юридичних науках та впровадження результатів компаративних досліджень у правову систему України	4
Разом по практичним роботам		20

Індивідуальні науково-практичні роботи обов'язкові до виконання здобувачами ОНП 081 «Право». Максимальна кількість балів за такі роботи - 25 балів за одну роботу. Здобувачі мають виконати 2 індивідуальні науково-практичні роботи за час опанування дисципліни «Сучасна компаративістика». Індивідуальні науково-практичні роботи можуть бути виконані за наступною тематикою:

Теорія та історія сучасної компаративістики. Методологія, методика і об'єкти порівняльно-правових досліджень

Порівняльно-правові дослідження правових систем різних країн

Порівняльно-правові дослідження сучасних правових сімей.

Порівняльно-правові дослідження міжнародного права і внутрішнього права країн світу

Порівняльно-правові дослідження в галузевих та прикладних юридичних науках та впровадження результатів порівняльно-правових досліджень у правову систему України

Індивідуальні науково-практичні роботи можуть бути виконані у таких формах (на вибір здобувачів):

1. Написання та опублікування тез / статті у збірнику матеріалів конференції / збірнику наукових праць з теми дисертаційного дослідження - до 25 балів.

Тему тез / статті, презентації здобувач визначає самостійно в межах курсу та узгоджує з викладачем та науковим керівником. Пошук актуальної проблеми - завдання наукового дослідження, а вміння її знайти - важливе вміння вченого.

Під час перевірки та оцінювання результатів дослідження враховуються:

- вміння визначити проблематику / тему дослідження та обґрунтувати його актуальність і доцільність - до 5 балів;
- вміння визначити ступінь опрацювання студентом джерельної бази, останніх досліджень і публікацій з обраної проблематики - до 3 балів;
- вміння визначати мету і завдання дослідження - до 4 балів;
- глибина та повнота розкриття проблеми, ступінь досягнення мети дослідження та виконання його завдань - до 10 балів;
- вміння узагальнювати та систематизувати результати дослідження, формулювати висновки - до 3 балів.

2. Анотування наукових праць. Одна анотація - до 5 балів. Максимум - 5 анотацій.

З теми/ питання/ проблеми курсу обрати наукову статтю у фаховому виданні з юридичних наук і зробити розгорнуту анотацію (три сторінки друкованого тексту, 14 шрт., 1,5 інт.). В анотації проаналізувати:

- актуальність теми дослідження;
- ступінь висвітлення останніх досліджень і публікацій;
- відповідність мети й теми, теми і змісту;
- ступінь досягнення мети і повноту висвітлення теми;
- відповідність висновків змісту;
- коректність цитувань, посилань, використання джерел;
- доцільність обраної методології дослідження;
- логічність і переконливість наукової аргументації;
- мову викладу.

3. Складання бібліографічного списку наукової літератури, вразувати монографії, статті у фахових виданнях з юридичних наук за останні 5 років видання з теми дисертаційного дослідження. Загалом до 50 джерел – 25 балів.

5. КОНТРОЛЬНІ ПИТАННЯ ДЛЯ ВИЗНАЧЕННЯ РІВНЯ ЗАСВОЄННЯ ЗНАНЬ ЗДОБУВАЧАМИ

1. Які існують основні проблеми сучасних компаративістських досліджень?
2. Назвіть складові сучасної компаративістики як юридичної науки.
3. Які існують етапи виникнення, становлення та розвитку сучасної компаративістики як юридичної науки?
4. Дайте характеристику історії історії компаративістики.
5. Який сучасний стан розвитку сучасної компаративістики?
6. Назвіть класифікації методів, які використовуються у проведенні порівняльно-правових досліджень.
7. Які загальні вимоги застосовуються щодо аналізу об'єктів?
8. Назвіть критерії, за якими здійснюється аналіз об'єктів дослідження.
9. Назвіть та охарактеризуйте структуру та основні компоненти систем правових наукових знань.
10. Які є можливості порівняльно-правового аналізу правових вчень?
11. Зробіть аналіз рівня розвинутої правового наукового знання.
12. Назвіть структуру та основні компоненти систем правових наукових знань.
13. Дайте характеристику об'єднань правових вчень.
14. Яке методологічне значення правової системи?
15. Які існують сучасні процеси взаємовпливу національних правових систем?
16. Охарактеризуйте основні напрямки і форми погодженого правового розвитку.
17. Яку роль та значення має римське право у розвитку правових систем романо-германської правової сім'ї?
18. Співвіднесіть релігійні та правові норми у мусульманській правовій сім'ї.
19. Назвіть сучасні підходи до класифікації національних правових систем.
20. Що таке правове співробітництво? Його сутність та форми.
21. Дайте загальну характеристика правової сім'ї.

22. Назвіть шляхи подолання юридичних колізій.
23. Визначіть приблизний перелік юридичних засобів, які використовуються у проведенні досліджень процесів зближення, гармонізації та уніфікації національних законодавств.
24. Назвіть показники, за якими здійснюється оцінка результатів порівняльно-правового дослідження об'єктів
25. Дайте загальну характеристику проблемам співвідношення міжнародного і національного права.

ТИПОВЕ ТЕСТОВЕ ЗАВДАННЯ для визначення рівня засвоєння знань

Завдання 1.

Дайте розгорнуту відповідь на питання: (до 25 балів за кожне питання)

1. Розкрийте класифікації методів, які використовуються у проведенні порівняльно-правових досліджень
2. Визначте сучасні підходи до класифікації національних правових систем
3. Дайте загальну характеристику англосаксонській правовій сім'ї.

Завдання 2. Вкажіть вірну відповідь в запропонованих тестах: (1 тест – 1 бал)

1. Система юридичних норм, які регулюють певну сферу суспільних відносин специфічними методами правового регулювання
  - 1 Система права
  - 2 Галузь права
  - 3 Система законодавства
2. Метод, що застосовується для дослідження основних тенденцій розвитку права в певних умовах в процесі його запозичення
  - 1 моделювання
  - 2 порівняльно-правовий
  - 3 структурний
  - 4 історичний
  - 5 логічний
3. В Україні Центр порівняльного правознавства діє у складі
  - 1 Міністерства освіти
  - 2 Міністерства юстиції
  - 3 Міністерства закордонних справ
  - 4 Верховної Ради України
  - 5 Кабінету Міністрів України
4. Західні типи правових сімей
  - 1 Романо-германська
  - 2 Іудейське право

- 3 Звичайна правова сім'я
- 4 Скандинавська правова сім'я
- 5 Далекосхідна правова сім'я
- 6 Індуська правова система
- 7 Мусульманське право
5. Перший Цивільний кодекс Франції було прийнято у
  - 1 1900 р.
  - 2 1818 р.
  - 3 1804 р.
  - 4 18000 р.
  - 5 1911 р.
6. Звичай є фактично первинним джерелом права у
  - 1 Іспанії
  - 2 Франції
  - 3 Великобританії
  - 4 Мадагаскару
  - 5 Німеччині
7. Провідною у романській групі є національна правова система
  - 1 Італії
  - 2 Франції
  - 3 Іспанії
  - 4 Португалії
8. Які з перелічених держав належать до континентальної правової сім'ї
  - 1 Індія
  - 2 Японія
  - 3 Південна Корея
  - 4 Чилі
  - 5 Перу
9. Поняття ratio decidendi означає:
  - 1 Принцип слідування прецеденту
  - 2 Право затриманого постати перед суддею
  - 3 Принцип, що покладений в основу рішення
  - 4 "попутно сказане" в судовому рішенні
10. Делеговане законодавство широко застосовується у
  - 1 Франції
  - 2 Україні
  - 3 Великобританії
  - 4 Португалії
  - 5 Іспанії
11. Період прийняття елементів континентального права у системі загального права
  - 1 з 1972 р.
  - 2 з 1900 р.
  - 3 з 1400 р.
  - 4 з 1200 р.
  - 5 з 1300 р.
12. До скандинавської правової сім'ї належать країни
  - 1 Данія
  - 2 Фінляндія
  - 3 Іспанія
  - 4 Ісландія

- 5 Португалія
13. Характерні риси скандинавського права
  - 1 Висока роль соціального законодавства
  - 2 Дворівнева правова система
  - 3 Наявність інституту ампаро
14. Основа державної ідеології Китаю до революції 1911 року
  - 1 Іджма
  - 2 Конфуціанство
  - 3 Кіяс
15. Вид систематизації нормативних актів, який полягає у зведенні їх у збірники у певному порядку без зміни змісту
  - 1 Кодифікація
  - 2 Інкорпорація
  - 3 Систематизація
16. Узгоджений висновок стародавніх правників як знавців ісламу про обов'язки правомірного, наданий на підставі тлумачення Корану та Суни
  - 1 Іджма
  - 2 Кіяс
  - 3 Коран
17. Автором якого цивільного кодексу є Андрес Бело
  - 1 Іспанії
  - 2 Португалії
  - 3 Аргентини
  - 4 Чилі
18. Латиноамериканська правова сім'я у сфері публічного права запозичила правові інститути з права
  - 1 Франції
  - 2 Італії
  - 3 Іспанії
  - 4 США
  - 5 Куби
19. право носить казуальний характер у
  - 1 Латино-американській правовій сім'ї
  - 2 Скандинавській правовій сім'ї
  - 3 Системі загального права
  - 4 Іудейському праві
  - 5 Мусульманському праві
20. Джерело мусульманського права, що є збірником переказів про життя Мухаммеда
  - 1 Іджма
  - 2 Кіяс
  - 3 Коран
21. До правової системи змішаного типу належить
  - 1 Мусульманське право
  - 2 Аргентинське право
  - 3 Японське право
  - 4 Чилійське право
22. Конституції у вигляді кодифікованого акту відсутні у
  - 1 Іспанії
  - 2 Португалії
  - 3 Швеції

- 4 Фінляндії
 5 Великобританії
 23. До системи звичаєвого права належить
 1 Індія
 2 Китай
 3 Мадагаскар
 24. Вкажіть, ознакою правової системи якого підтипу є наявність конституції американського зразка
 1 Романського
 2 Латиноамериканського
 3 Скандинавського
 4 Мусульманського
 25. Відповідно до цього правила, кожна судова інстанція зобов'язана додержуватись прецедентів, вироблених вищим судом, а також створеною нею самою
 1 Law of equity
 2 Stare decisis
 3 Ratio decidendi

6. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У навчальному процесі поєднуються традиційні методи викладання у вищій школі (проблемний, евристичний, репродуктивний), прийоми та форми викладання (лекція, семінарське заняття) з новими, що передбачають використання активних форм навчання (тестів різного рівня складності), різнопланової науково-дослідної роботи під безпосереднім керівництвом викладача. Використовуються такі методи як:

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні, наочні, практичні методи;
- індуктивні методи і дедуктивний метод;
- репродуктивні, творчі, проблемно-пошукові методи;
- навчальна робота під керівництвом, самостійна робота.

2. Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- методи стимулювання інтересу до навчання (створення ситуації інтересу при викладанні того чи іншого матеріалу, пізнавальні ігри, навчальні дискусії, аналіз життєвих ситуацій);
- методи стимулювання обов'язку й відповідальності (роз'яснення мети навчальної дисципліни, вимоги до вивчення навчальної дисципліни, заохочення, покарання).

3. Методи контролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності.

7. ФОРМИ КОНТРОЛЮ

У процесі навчання проводиться попередній, поточний, періодичний (тематичний) та підсумковий контроль. В умовах організації навчального

процесу оцінювання відбувається за 100- бальною шкалою, шкалою ЄКТС та національною шкалою.

ПОПЕРЕДНІЙ КОНТРОЛЬ

Попередній контроль проводиться на початку вивчення курсу, теми. Він передбачає з'ясування попереднього рівня знань здобувачів з теми, які вони могли отримати під час вивчення інших навчальних дисциплін або самоосвіти, фактично, окреслює обсяг їх опорних знань. Викладач може використати його результати для визначення ступеня опрацювання певних питань у подальшій роботі.

ПОТОЧНИЙ КОНТРОЛЬ

Поточний контроль передбачає систематичне, регулярне оцінювання навчальних досягнень здобувача (рівень теоретичних знань та практичних умінь і навичок з тем курсу) під час проведення аудиторних занять, організації самостійної роботи, на консультаціях.

Поточний контроль реалізується в різних формах: усне і письмове, фронтальне та індивідуальне опитування; рецензування відповідей; участь у дискусіях, обговореннях; написання творів-есе; підготовка презентацій тощо.

У процесі навчання поточному контролю підлягають:

- глибина, повнота, обґрунтованість відповіді;
- доповнення, запитання до тих, хто відповідає;
- рецензія на виступ;
- участь у дискусіях, інтерактивних формах організації заняття (роботі у парах, малих групах), активність під час обговорення питань;
- глибина аналізу наукової та навчальної літератури;
- письмові завдання (тести, контрольні роботи, есе);
- якість самостійного опрацювання питань;
- систематичність роботи на заняттях.

Критеріями оцінки усних відповідей є:

- повнота та глибина розкриття питання;
- емоційність та переконливість;
- використання для обґрунтування своєї думки основної і додаткової літератури;
- вміння логічно викладати матеріал, аналізувати, порівнювати, робити висновки, узагальнювати;
- культура мови.

Критеріями оцінки письмових завдань є:

- повнота та глибина розкриття питання;
- цілісність, системність, логічність, вміння формулювати висновки;
- акуратність оформлення письмової роботи.

Максимальний бал за роботу на семінарському занятті - 5 балів.

5 балів здобувач отримує, якщо він:

- опрацював не лише основну, але й додаткову літературу, самостійно знайдену, відповідно до теми для більш глибокого її розкриття,

розробив розгорнутий виступ;

- засвоїв теоретичний матеріал на високому / творчому рівні, логічно викладає його, пов'язуючи з вивченим раніше, встановлює міжпредметні та міжтемні зв'язки;

- висловлює гіпотези, наводить аргументи на підтвердження своєї думки, або спростування думки інших здобувачів, при цьому посилається на опрацьовані джерела та літературу;

- використовує теоретичні знання для виконання практичних завдань;

- робить висновки, узагальнення;

- рецензує відповіді інших, вносить корективи, доповнення;

- пропонує дискусійні теми для обговорення, бере участь у дискусії, дотримується культури її ведення;

- підготував виступ, повідомив його зміст, чим зацікавив аудиторію.

4 бали здобувач отримує, якщо він:

- опрацював переважно основну літературу, розробив конспект виступу;

- теоретичний матеріал засвоїв на достатньому / конструктивному рівні, досить логічно викладає його, однак, не завжди може підтвердити відповідними прикладами, іншими аргументами;

- під час викладу допускає незначні помилки чи неточності, у нього виникають деякі проблеми щодо встановлення зв'язків з попередніми темами чи іншими предметами, тобто, його знання не систематизовані повною мірою;

- іноді потребує додаткових запитань для повного розкриття проблеми;

- висловлює гіпотези, припущення, однак, не завжди може навести необхідні аргументи на підтвердження своєї думки;

- в цілому використовує теоретичний матеріал для розв'язання практичних завдань, пояснення подій та явищ, що відбуваються в правовому житті країни та світі, але його пояснення містять неточності, недостатньо обґрунтовані;

- робить висновки, узагальнення, однак, вони потребують уточнення, конкретизації з боку викладача або інших здобувачів;

- рецензує відповіді інших, вносить корективи, доповнення;

- пропонує дискусійні теми для обговорення, бере участь у дискусії, дотримується культури ведення дискусії;

- підготував реферат і повідомив його зміст.

3 бали отримує здобувач, якщо він:

- не повною мірою опрацював рекомендовані джерела та літературу;

- засвоїв матеріал на середньому / репродуктивному рівні;

- може лише відтворити навчальний матеріал, засвоєний на лекції або опрацьований самостійно без критичного осмислення, на рівні переказу, можливо, навіть, за допомогою викладача;

- іноді порушує логіку викладу, допускає помилки;

- не вміє самостійно здійснювати логічні розумові операції (аналіз, синтез, узагальнення, систематизація, формулювання висновків);

- з допомогою викладача може навести приклади, пов'язати теоретичний та практичний матеріал, встановити міжтемні та міжпредметні зв'язки;

- не може самостійно зробити рецензію, виправити помилки інших виступаючих;

- у нього не достатньо сформовані навички участі у дискусії, не вміє обґрунтовувати свою думку.

2 бали отримує здобувач, якщо він:

- не достатньо повно / фрагментарно опрацював рекомендовані джерела та літературу;

- засвоїв матеріал на низькому / рецептивно-продуктивному рівні;

- за допомогою викладача може відтворити незначну частину навчального матеріалу, засвоєного на лекції;

- не може критично осмислити, проаналізувати матеріал, навіть, за допомогою викладача;

- не дотримується логіки викладу, часто допускає помилки;

- не може, навіть з допомогою викладача, навести приклади, пов'язати теоретичний і практичний матеріал, встановити міжтемні/міжпредметні зв'язки;

- не може зробити рецензію, виправити помилки інших колег;

- у нього не сформовані навички участі у дискусії, не вміє обґрунтовувати свою думку.

1 бал отримує здобувач, якщо він:

- не опрацював рекомендовані джерела та літературу;

- не засвоїв матеріал, відмовляється відповідати/ не може відтворити незначну частину навчального матеріалу, навіть з допомогою викладача, однак, дотримується дисципліни, уважно слухає відповіді інших здобувачів, робить записи, задає питання іншим доповідачам, повідомлення, доповнення, намагається брати участь в обговореннях, що свідчить про наявність у нього пізнавального інтересу до навчального курсу.

Здобувач, який не з'являвся на заняття (з поважних причин, підтверджених документально), а отже, не мав поточних оцінок, має право повторно пройти поточний контроль під час консультацій. На консультаціях здобувач може відпрацювати пропущені заняття, опрацювати есе з викладачем, ліквідувати заборгованості з інших видів навчальної роботи.

ПІДСУМКОВИЙ (СЕМЕСТРОВИЙ) КОНТРОЛЬ

З дисципліни «Сучасна компаративістика» формою семестрового контролю є залік.

Підсумкова кількість балів з дисципліни (максимум 100 балів) визначається таким чином: Оцінка за Тему 1 + Оцінка за Тему 2 + ... за всі 5 тем мах-50 балів) + бали за індивідуальні науково-практичні роботи по 25

балів за кожену роботу – 50 балів = 100 балів.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою	
	для екзамену	для заліку
90-100	відмінно	зараховано
82-89	добре	
74-81		
64-73		
60-63	задовільно	
35-59	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

8. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

Науково-методичне забезпечення навчального процесу передбачає: державні стандарти, навчальні плани, підручники і навчальні посібники; інструктивно-методичні матеріали практичних занять; індивідуальні навчально-дослідні завдання; контрольні роботи; текстові та електронні варіанти тестів для поточного і підсумкового контролю, методичні матеріали для організації самостійної роботи здобувачів.

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

1. Бехруз Х. Порівняльне правознавство : підручник / Х. Бехруз. – О. : Фенікс, 2009. – 461 с..
2. Бойко І. С. Порівняльне правознавство : навч. посіб. / І. С. Бойко, Б. В. Бабін. – 2-ге вид., випр. та допов. – О. : Фенікс, 2011. – 152 с.
3. Дмитрієв А. І. Порівняльне правознавство [Текст] : Навч.посібник для студентів вищих навч.закладів / А. І. Дмитрієв, А. О. Шепель ; Відп.ред.В.Н.Денисов. — К. : Юстініан, 2003. — 179с.
4. Інтеграція України в європейські правові, політичні та економічні системи [Текст] [Текст] : монографія / [В.А. Манжола, В.І. Муравйов, А.С. Філіпенко та ін. ; за ред. Л.В. Губерського]. — Київ : Київський університет, 2007. — 319с.
5. Копиленко О. Л., Зайчук О. В., Оніщенко Н. М., Журавський В. С., Тихомиров О. Д. Порівняльне правознавство (теоретико-правове дослідження) /

Інститут законодавства Верховної Ради України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України / Олег Володимирович Зайчук (відп.ред.), Наталія Миколаївна Оніщенко (наук.ред.). — К. : Фенікс, 2007. — 430с.

6. Кох, Х. Международное частное право и сравнительное правоведение [текст] : учеб.пособие / Х. Мох, У. Магнус и др.; пер.с немец. — 2-е изд.,доп.и перераб. — М. : Международные отношения, 2001. — 476с.

7. Кресін О. В., Луць Л. А., Мережко О. О., Лисенко О. М., Савчук С. В. Порівняльне правознавство у системі юридичних наук: проблеми методології / Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України / Ю.С. Шемшученко (ред.). — К., 2006. — 256с.

8. Правові системи сучасності.Глобалізація.Демократизм.Розвиток [Текст] / В. С. Журавський, О. В. Зайчук, О. Л. Копиленко, Н. М. Оніщенко ; За заг.ред.В.С.Журавського. — К. : Юрінком Інтер, 2003. — 296с.

9. Погрібний О. О., Погрібний І. М., Волошенюк О. В., Михайлович Д. М., Проневич О. С. Порівняльне правознавство: навч. посіб. / Харківський національний ун-т внутрішніх справ / О.Н. Ярмиш (заг.ред.). — Х. : ХНУВС, 2006. — 296с.

10. Порівняльне правознавство : підручник / за заг. ред. О. Петришина. — Х. : Право, 2012. — 272 с.

11. Шемшученко Ю. С., Копиленко О. Л., Зайчук О. В., Оніщенко Н. М., Тарахонич Т. І. Порівняльне правознавство (правові системи світу) / Інститут законодавства Верховної Ради України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького НАН України / Н.М. Оніщенко (ред.). — К. : Парламентське видавництво, 2008. — 488с.

12. Юридична компаративістика : навч. посіб. / і. м. жаровська, в. с. канцір; укоопспілка, Львів. комерц. акад. - Львів, 2015. - 195 с. - бібліогр.: с. 191-195.

13. Порівняльне правознавство // Велика українська юридична енциклопедія : у 20 т. / О. В. Петришин (відп. ред.) та ін.. — 2017. — т. 3 : загальна теорія права. — с. 428

14. Харитонов Є. Деякі питання класифікації європейських систем приватного права / Є. Харитонов, О. Харитонova // Порівняльне правознавство. — 2012. — № 3/4. — С. 177–196

15. Харитонов Є. О. Методологічні проблеми визначення типології систем цивільного права окремих пострадянських держав / Є. О. Харитонов, О. І. Харитонova // Право України. — 2013. — № 3/4. — С. 183–196.

16. Тетарчук В. І. Міжнародне право. Для підготовки до іспитів. Навчальний посібник - К.: ЦУЛ, 2016. - 288 с.

17. Сироїд Т. Л. Міжнародне публічне право : підручник / Т. Л. Сироїд. - Одеса: Фенікс, 2018. - 744 с.

18. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Буроменський, М. М. Гнатовський та ін.]; за заг. ред. В. В. Мицика. - Харків : Право, 2019. - Т. 2. Основні галузі - 624 с.

19. Міжнародне публічне право : підручник : у 2 т. / [В. В. Мицик, М. В. Буроменський, О. В. Буткевич та ін.]; за заг. ред. В. В. Мицика. - Харків : Право, 2019. -Т. 1.Основи теорії. -416 с.

20. International Law: Fifth Edition. Edited by E. Malcolm / Oxford University Press. - London, 2018.

21. Henriksen A. International Law: Second Edition / Oxford University Press. - London, 2019.

Додаткова література

1. Актуальні проблеми юридичної науки: зб. тез Міжнар. наук. конф. "Сьомі осінні юридичні читання" (м. Хмельницький, 28-29 листоп. 2008 р.) :у 4 ч. / Хмельницький ун-т управління та права. — Ч. 1 : Теорія держави і права. Історія політичних та правових вчень. Філософія права. Міжнародне право. Порівняльне правознавство. — Хмельницький : Видавництво Хмельницького ун-ту управління та права, 2008 — 196с.

2. Білоус А.О. Політико-правові системи: світ і Україна. – К., 1997.

3. Боршарт К.–Д. Абетка законодавства європейського співтовариства. – К., 2001.

4. Вступ до права Європейського Союзу. – Донецьк, 2001.

5. Голяк Л. В., Мацко А. С., Тюріна О. В. Порівняльне правознавство: Курс лекцій / Міжрегіональна академія управління персоналом. — К. : МАУП, 2004. — 200с.

6. Конституции государств Восточной Европы: Учебное и справочное пособие / Отв.ред. Д.А. Ковачев. – М.: ИНФРА.М - НОРМА, 1996.

7. Костенко А. Н. Социальный натурализм как методологический принцип сравнительного правоведения и юридической глобалистики: откр. лекции 3-го междунар. науч. семинара "Сравнительное правоведение: современное состояние и перспективы развития" / Институт государства и права им. В.М.Корецкого ; Украинская ассоциация сравнительного правоведения ; Офис координатора программ Организации по безопасности и сотрудничеству в Европе в Украине ; Таврический национальный ун-т им. В.И.Вернадского ; Киевский ун-т права НАН Украины. — К.; Симф. : Логос, 2008. — 28с.

8. Маклаков В.В. Европейский парламент: Справочник. – М., 2001.

9. Малиновский А. А. Сравнительное правоведение в сфере уголовного права. — М. : Международные отношения, 2002. — 375с.

10. Малько А. В., Саломатин А. Ю. Сравнительное правоведение: учебно-метод. комплекс. — М. : Норма, 2008. — 351с.

11. Марченко, М. Н.Сравнительное правоведение.Общая часть [Текст] : Учебник для юридич. вузов / М. Н. Марченко. — М. : Зерцало, 2001. — 556с.

12. Опришко В.Ф. Право Європейського Союзу. Загальна частина. – К., 2002.

13. Осаке К. Сравнительное правоведение в схемах: Общая и Особенная части: Учебно-практич. пособие / Академия народного хозяйства при Правительстве РФ. — 2.изд., перераб. и доп. — М. : Дело, 2002. — 464с.
14. Порівняльне правознавство: антологія української компаративістики ХІХ - ХХ століть / НАН України; Інститут держави і права ім. В.М.Корецького ; Офіс координатора програм Організації з безпеки і співробітництва в Європі в Україні ; Українська асоціація порівняльного правознавства / О.В. Кресін (ред.). — К. : Логос, 2008. — 414с.
15. Решетников Ф.М. Правовые системы стран мира: Справочник. — М.: Юрид. лит., 1993.
16. Саидов А. Х. Сравнительное правоведение: Основные правовые системы современности: Учебник / Институт государства и права РАН. Академический правовой ун-т / В.А. Туманов (ред.). — М. : Юристъ, 2004. — 441с.
17. Сараторі Джовані. Порівняльна конституційна інженерія. — К., 2001.
18. Ситар І. М., Чорнобай О. Л. Порівняльне правознавство: основні категорії: навч.-метод. посібник / Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. — Л. : [ЛьвДУВС], 2009. — 175с.
19. Скакун О. Ф. Общее сравнительное правоведение. Основные типы (семьи) правовых систем мира: учебник для студ. вузов: академический курс. — К. : Видавничий Дім "Ін Юре", 2008. — 464 с.
20. Скакун О.Ф. Теория государства и права: Учебник. — Харьков: Консум, 2000.
21. Смирнова Н.Н. Международное гуманитарное право. — СПб., 2001.
22. Сорон Жан-Люк. Курс з Європейських інституцій: Підручник. — К., 2001.
23. Сравнительное конституционное право. — М.: Манускрипт, 1996.
24. Сучасні системи адвокатури / За ред. О.Д. Святоцького. — К.: Право України, 1993.
25. Сушко О. Україна і Шенген: приватний вимір Європейського вибору. — К., 2001.
26. Тихомиров Ю.А. Курс сравнительного правоведения. — М.: НОРМА, 1996.
27. Ткаченко В. Д., Погребняк С. П., Лук'янов Д. В.. Порівняльне правознавство: Підручник для студ. юрид. спец. вищих навч. закл. / Національна юридична академія України ім. Ярослава Мудрого / В.Д. Ткаченко (ред.). — Х. : Право, 2003. — 274с.
28. Цвайгерт, К. Введение в сравнительное правоведение в сфере частного права [Текст] = Einführung in die rechtsvergleichung : Монографія. — В 2-х т. — Т.1 : Основы / К. Цвайгерт, Х. Кётц ; Пер.с нем. — М. : Международные отношения, 2000. — 480с.
— Т.2 : Договор. Неосновательное обогащение. Деликт / К. Цвайгерт, Х. Кётц ; Пер.с нем. — М. : Международные отношения, 2000. — 512с.

29. Черкасов А.И. Местное самоуправление: Зарубежный опыт: Учебное пособие. – М., 2000.
30. Чиркин В.М. Основы сравнительного государственоведения. – М.: Издат. дом «Артикул», 1997.
31. Чиркин В.М. Элементы сравнительного государственоведения. – М.: Ин-т государства и права РАН, 1994.
32. Шевчук С., Кравчук І. Ніццький договір та розширення ЄС. – К., 2001.